

this particular contribute to curriculum subjects "Musical art" or "art" "Art culture", etc., whereby developing personal qualities, creativity of students.

Key words: the quality of music education in the higher pedagogical school, Structure of quality music education in the higher pedagogical school, artistic and aesthetic education, education, teacher-expert.

Стаття надійшла до редакції 22.05.2017 р.

Прийнято до друку 27.06.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Прошкін В. В.

УДК 378.015.3:796:005.32(045)

А. А. Харківська

МОТИВАЦІЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА САМОРОЗВИТКУ

Основною ідеєю концепції вищої освіти є підготовка кваліфікованого працівника відповідного рівня і профілю, конкурентоздатного на ринку праці, компетентного, відповідального, який вільно володіє своєю професією й орієнтується в суміжних галузях діяльності, здатного до ефективної роботи зі спеціальності на рівні світових стандартів, готового до постійного професійного зростання, соціальної і професійної мобільності [1].

У сучасних умовах гуманізації й демократизації суспільства одним із важливих завдань професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури є формування у них стійкої мотивації до професійної діяльності та саморозвитку. Адже стійка мотивація – це шлях до успішного вирішення у майбутній професійній діяльності виробничих завдань, це вміння приводити наявні умови у відповідність до вимог, які впливають із мети, змісту навального процесу та власного бачення проблем навчання [2].

Професійні завдання сучасного вчителя фізичного виховання спрямовані на збереження та формування здоров'я учнів. Виконання здоров'язберігальних завдань потребує від учителя розуміння того, що особистість та здоров'я учня є головної цінністю навчального процесу. Ще одним професійним завданням учителя фізичного виховання, на думку Е. Біліченко, Б. Ведмеденко, С. Сингаєвського, є формування в учнів ціннісного ставлення до свого життя, здоров'я, здорових навиків та значення здорового способу життя [3; 4; 5].

Професійні знання і вміння вчителя та їх значення в навчанні дітей досліджували відомі вчені минулого й сучасності Н. Кузьміна, В. Сластьонін, А. Щербаков, П. Лесгафт та ін. Питанням удосконалення професійно-педагогічної підготовки велику увагу приділяли

Ф. Гоноболін, Г. Костюк. Згідно з науковими дослідженнями Б. Шияна, Г. Ложкіна, В. Завацького, Є. Приступи, А. Цьося, О. Ємця слід зазначити, що головною умовою становлення професійної майстерності вчителів фізичної культури є рівень сформованості професійно-педагогічних знань, умінь та навичок.

Теоретико-методичні засади професійної підготовки і формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання досліджувались такими вченими, як: Н. Башавець, Н. Белікова, С. Гаркуша, Л. Демінська, П. Джуринський, В. Завацький, Л. Іванова, О. Куц, Л. Лубишева, В. Мартиненко, М. Носко, Г. Остапенко, Л. Сущенко, О. Тимошенко, Б. Шиян та ін..

Мотиваційна сторона навчання і виховання цікавила багатьох дослідників. Роботи науковців (Т. Круцевич, І. Алексейчук, І. Добровольська, О. Начата, О. Захаріна та ін.) показують, що мотивація у значній мірі впливає не тільки на напрям діяльності, а й на її результати.

Для кращого розуміння спонукаючих причин професійної діяльності та саморозвитку конкретної особистості у галузі фізичного виховання звернемося до аналізу потреб, мотивів, які можуть використовуватись у сфері фізичного виховання.

Мета дослідження полягає у визначенні стимулів мотивації професійного саморозвитку майбутнього вчителя фізичного виховання, а також вивчення можливості формування мотивації їх до професійної діяльності.

Зростання професійної майстерності вчителя до рівня, який відповідає запитам сучасного життя є одною з основних умов модернізації системи освіти. На тлі зростання уваги до цієї проблеми особливої актуальності набуває мотивація професійного розвитку педагогів. Саме тому спостерігаємо багато спроб визначити систему моральних і матеріальних стимулів для збереження у школі найкращих педагогів і поповнення освітніх установ генерацією молодих учителів, здатних працювати в умовах соціально-економічних та освітніх реформ, зусилля яких будуть спрямовані на професійний саморозвиток.

Професійна готовність майбутнього вчителя фізичного виховання неможлива без відповідної мотивації, а для цього необхідні засоби формування і розвитку мотивів професійної підготовки майбутнього вчителя фізичного виховання. Проблемою мотивації студентів займалися багато видатних вчених.

На думку С. Кірільченко, «мотивація – це енергетичний заряд, який визначає активність діяльності людини. Усвідомлена причина його активності спрямована на досягнення мети. Таким чином, мотив – це складне психічне утворення, що починає формуватися під впливом виникаючі у людини потреби. У свою чергу, потреба – це нестаток у чому-небудь, який проявляється в підвищенні стану напруги психіки і відбивається у свідомості індивіда у вигляді бажань, схильностей та потягів [6].

На думку С. Занюка, мотивація – важливий фактор, який забезпечує успіх у діяльності. Успіх у будь-якій діяльності залежить не лише від здібностей і знань, а й від мотивації. Чим вищий рівень мотивації, чим більше чинників (мотивів) спонукають людину до діяльності, тим більше зусиль вона схильна докладати [7].

За психологічним словником мотивація – це процес дії мотивів, сукупність стійких мотивів при наявності домінуючого, яка виражає напрям особистості, ціннісні орієнтації і визначає її діяльність [8].

На нашу думку, під поняттям «мотивація» розуміється сукупність стійких мотивів, спонукань, які визначають зміст, напрям і характер діяльності особистості, її поведінку.

На етапі оволодіння професією мотивація пов'язана з зацікавленням до даної професії, виступає як ресурс і передумови, які необхідні для розвитку професіоналізму. Іншими словами, студентові необхідні стійкі професійні мотиви навчальної діяльності й цілком адекватні уявлення про свою майбутню роботу. За наявності цих складових мотивації у студентів останні прагнуть до постійного розвитку креативності, націленої на отримання нових знань і формування професійно важливих якостей [9].

Як вказує Д. Піонтковський, «особливу проблему представляє формування механізмів, які забезпечують пролонговану активність студентів у фізичному вихованні і самовихованні ... у підвищенні позитивного відношення до відповідного навчального предмету, його впливу на процеси особистісного розвитку й професійного становлення» [10].

Крім того, для формування мотиваційного відношення до процесу професійної підготовки, потрібно створити необхідні умови, а саме застосовувати цілеспрямоване, послідовне навчання майбутніх вчителів фізичного виховання аспектам аксіологічної компетентності.

Ступінь активності професійного розвитку визначається структурою мотивів діяльності вчителя. Виявлення стимулів і бар'єрів, що впливають на розвиток мотивації творчого саморозвитку вчителя фізичної культури має великий науковий і практичний інтерес. При цьому особливе значення має аналіз основних теоретичних передумов виявлення принципів взаємодії в процесі саморозвитку вчителя фізкультури.

На етапі оволодіння професією мотивація пов'язана з зацікавленням до даної професії, виступає як ресурс і передумови, які необхідні для розвитку професіоналізму. Іншими словами, студентові необхідні стійкі професійні мотиви навчальної діяльності й цілком адекватні уявлення про свою майбутню роботу. За наявності цих складових мотивації у студентів останні прагнуть до постійного розвитку креативності, націленої на отримання нових знань і формування професійно важливих якостей [9].

Як вказує Т. Круцевич, у основу всього мотиваційно-формуючого процесу покладено принцип свідомості й активності: ніщо не може бути

введене в свідомість людини при його пасивному або негативному відношенні [11].

Ю. Воронова та співавтори, при вивченні питань формування мотивації майбутніх фахівців з фізичної культури до професійної діяльності, вказують на те, що в процесі професійної підготовки відбувається зміни мотиваційної сфери студентів та їх переосмислення загальних цінностей, що є показниками психологічної готовності до професійної праці в галузі фізичної культури [12].

Обґрунтовуючи концепцію особистісно орієнтованої освіти, Е. Бондаревська [13] розглядає особистісний розвиток як розвиток суб'єктності, що керується ціннісно-сисловою сферою свідомості особистості. В процесі особистісного розвитку відбуваються внутрішні зміни в особистості: її цінностей, потреб, мотивів, інтересів, установок, позицій, особистісних сенсів. Формується позитивна «Я-концепція», встановлюються інтегративні зв'язки між основними сферами особистості (ціннісно-мотиваційною, емоційно-вольовою, діяльнісно-поведінковою), унаслідок чого вона стає більш цілісною, інтегральною.

Особистісний розвиток створює передумови для професійного зростання – здатності майбутнього вчителя фізичної культури розуміти, формулювати і вирішувати власні життєві проблеми і виконувати завдання професійного саморозвитку, проявляти якості, що свідчать про новий, вищий рівень активності, самостійності, особистісної саморегуляції, досягнення сталого успіху в одному або декількох видах діяльності.

Внутрішні мотиви займають провідне місце у структурі позитивного ставлення особистості до фізкультурно-оздоровчої діяльності. Формування мотивів відбувається під впливом внутрішніх факторів (бажання, захоплення, інтереси і переконання особистості) і зовнішніх (умови, в яких проживає людина). Вивчення мотивів занять молодих людей фізкультурною діяльністю, фактів і методів, які сприяють їх формуванню здійснює позитивний вплив на залучення людей до систематичних занять фізкультурно-оздоровчою діяльністю. Формуючи позитивну позицію, враховувано популярні мотиви студентів, яких є багато. Сукупність стійких мотивів поведінки і дій людини, які мають певну ієрархію та виражають спрямованість особистості, становлять мотивацію [14]. Під мотивацією як властивістю особистості розуміємо систему цілей, потреб та мотивів, що зумовлюють поведінку людини і її трудову діяльність [15]. Вона сприяє появі життєво важливої особистої позиції до якихось фактів, подій, діяльності.

Характеризуючи структуру мотивів, з яких складається мотивація професійної діяльності вчителя фізичної культури, можна звернутися до класифікації Б. Додонова [16].

Дослідник вважає, що причинами будь-якої діяльності може бути сукупність таких факторів: задоволення від самого процесу діяльності; прямого результату діяльності (створений продукт, засвоєні знання, у нашому випадку – власні спортивні успіхи майбутнього вчителя або

успіхи його учнів тощо); винагорода за діяльність (заробітна плата, кар'єрне зростання, слава тощо); прагнення уникнути санкцій, якими погрожують у випадку ухиляння від виконання обов'язків. Таким чином, пропонується характеризувати мотиваційну структуру за чотирма факторами, які залежно від певних умов, можуть відігравати як позитивну, так і негативну роль.

Зацікавити майбутніх учителів у професійному розвитку – означає забезпечити неперервність їхнього професійного самовдосконалення. Професійний розвиток студентів може проходити під впливом розвивального освітнього середовища, студентського і педагогічного колективів, власної спортивної і педагогічної діяльності під час практики.

Ми виходимо з розуміння суті саморозвитку як складного, багатогранного, неперервного, творчого процесу, результати якого мають двостороннє значення: удосконалення та розвиток професійних знань, умінь і навичок майбутнього вчителя та якісні зміни його особистості. Головними важелями мотивації до саморозвитку є стимули. Тому мотивація саморозвитку розглядається як процес стимулювання окремого студента або групи студентів до дій, що спрямовані на досягнення індивідуальних або спільних успіхів у провідних видах діяльності, наприклад у спорті. Стимул – це зовнішнє спонукання до дії, тобто причина поведінки людини. На практиці використовуються різні види стимулів. Стимулювання мотивації творчого саморозвитку вчителя розглядається як управління активізацією професійно-творчої діяльності та творчого саморозвитку і здійснюється за такими принципами: єдності педагогічної діагностики і формування потреби у професійному зростанні; врахування основного напрямку і змісту професійної діяльності; індивідуалізації і диференціації стимулювальної програми; залученості до різноманітних форм діяльності і спілкування; надання і засвоєння стимулювальної інформації. Спрямовувати процес саморозвитку майбутніх учителів фізкультури та їхнє самоврядування доцільно шляхом реалізації позитивних стимулів, що сприяють самовдосконаленню, завдяки нейтралізації негативних умов і бар'єрів мотивації саморозвитку. Рушійною силою професійного саморозвитку або перешкодою йому є стимули і бар'єри, які проявляються в різноманітних сферах діяльності: педагогічної, соціальної, психологічної, спортивної.

У висновку можемо зазначити, що розглядаючи творчість як мотивувальну субстанцію і критерій розвитку та саморозвитку студентів – майбутніх учителів як суб'єктів творчості, ми неодмінно приходимо до висновку, що в умовах постійного пошуку й експерименту, виконання дослідницьких завдань, динамічні за змістом й інноваційні за технологією процеси навчання, самореалізації себе у спортивній і педагогічній діяльності мотивують студентів до саморозвитку, спонукають на досягнення у спорті і педагогічній майстерності. Подальшого розвитку цього питання набудь дослідження в контексті самостійно роботи студентів – майбутніх фахівців фізичного виховання.

Список використаної літератури

- 1. Белікова Н. О.** Сучасні тенденції професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту / Н. О. Белікова // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія: педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Чернігів: ЧНПУ, 2013. – Вип. 112. – Т.2. – С. 52–56.
- 2. Бордовская Н. В.,** Реан А. А. Педагогика. Учебник для вузов / Н. В. Бордовская, А. А. Реан. – СПб.: Питер, 2001. – 304 с.
- 3. Биличенко Е. А.** Анализ мотивации к занятиям физическими упражнениями и ее использование для повышения эффективности занятий по физическому воспитанию со студентками / Е. А. Биличенко // Физическое воспитание студентов творческих специальностей. – 2010. – №4. – С. 12–15.
- 4. Ведмеденко Б. Ф.** Теоретичне обґрунтування цільового спрямування педагогічної технології на виховання учнів до самостійних занять фізичною культурою і спортом / Б. Ф. Ведмеденко // Фізичне виховання і спорт у сучасних умовах. – Черкаси: ЧНУ, 2004. – С. 12–15.
- 5. Сінгаєвський С.** Формування позитивного ставлення школярів до фізичного виховання / С. Сінгаєвський // Фізична культура в школі: науковометодичний журнал. – К.: Пед. преса, 2001. – №1. – С. 33–35.
- 6. Кирильченко С. М.** Дослідження у студентів індивідуальних мотивів і потреб до занять фізичною культурою та спортом / С. М. Кирильченко, А. О. Аркуша // Теорія та методика фізичного виховання. – 2007. – №12. – С. 35–41.
- 7. Занюк С. С.** Психологія мотивації: Навч. посібник / С. С. Занюк. – К.: Либідь, 2002. – 304 с.
- 8. Платонов К. К.** Краткий словарь системы психологических понятий / К. К. Платонов. – М.: Высшая школа, 1984. – С. 71.
- 9. Ильин Е. П.** Мотивация и мотивы / Е. П. Ильин. – СПб., 2003. – 512 с.
- 10. Пионтковский Д. В.** Формирование самостоятельности у студентов как условие повышение уровня физической культуры / Д. В. Пионтковский // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2009. – № 5. – С. 207–210.
- 11. Круцевич Т. Ю.** Контроль в физическом воспитании детей, подростков и юношей: уч. пособие для студ. высш. уч. завед. физич. культ. и спорта / Т. Ю. Круцевич, М. И. Воробьев. – К.: Олимпийская литература, 2005. – 195 с.
- 12. Воронова Ю. В.** Формирование мотивации и психологической готовности студентов и магистрантов ХГАФК к профессиональной деятельности / Ю. В. Воронова, Ю. В. Александров, Н. С. Сигал // Слобожанський науковоспортивний вісник. – 2008. – № 3. – С. 169–172.
- 13. Бондаревская Е. В.** Педагогика: личность в гуманистических теориях и системах воспитания: учеб. пособие / Е. В. Бондаревская, С. В. Кульневич. – Ростов н/Д.: Творческий центр «Учитель», 1999. – 560 с.
- 14. Дубасенюк О. А.** Дослідження професійно-педагогічної спрямованості майбутніх учителів / О. А. Дубасенюк // Вісник Житомирського педагогічного університету. – 2000. – № 6. – С. 12–14.
- 15. Грибан Г. П.** Фізичне виховання студентів аграрних вищих

навчальних закладів: монографія / Г. П. Грибан. – Житомир : Вид-во Рута, 2012. – 514 с. **16. Додонов Б. И.** Структура и динамика мотивов деятельности / Б. И. Додонов // Вопросы психологии. – 1984. – №4. – С. 126–130.

Харківська А. А. Мотивація майбутніх учителів фізичного виховання до професійної діяльності та саморозвитку

У статті визначено залежність ефективності мотивування від здатності педагога сформувати у студента потребу в досягненні мети, стимулювати його до дії, від рівня творчої взаємодії у системі «викладач-студент». Розглянуто різні точки зору на поняття «мотивація». Проаналізовано основні аспекти мотивації майбутніх учителів фізкультури до професійної діяльності та саморозвитку. Доведено, що головними важелями мотивації до саморозвитку є стимули як зовнішнє спонукання до дії. Охарактеризовано мотивацію студентів до самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності. Визначено стимулювання як єдність мети, змісту, форм, методів, прийомів, засобів діяльності керівника та інших суб'єктів, відповідно до психологічних, вікових, індивідуального стилю діяльності, досвіду.

Ключові слова: мотивація, вчителі фізичного виховання, саморозвиток.

Харьковская А. А. Мотивация будущих учителей физкультуры в профессиональной деятельности и саморазвития

В статье определена зависимость эффективности мотивации от способности педагога сформировать у студента потребность в достижении цели, стимулировать его к действию, от уровня творческого взаимодействия в системе «преподаватель-студент». Рассмотрены различные точки зрения на понятие «мотивация». Проанализированы основные аспекты мотивации будущих учителей физкультуры в профессиональной деятельности и саморазвития. Доказано, что главными рычагами мотивации к саморазвитию есть стимулы как внешнее побуждение к действию. Определено стимулирование как единство цели, содержания, форм, методов, приемов, средств деятельности руководителя и других субъектов, в соответствии с психологических, возрастных, индивидуального стиля деятельности, опыта.

Ключевые слова: мотивация, учителя физкультуры, саморазвитие.

Kharkivska A. The Motivation of Future Teachers of Physical Education for Professional Work and Self

In the article the dependence of efficiency on the ability to motivate teachers form students need to achieve the goal, encourage him to act, the level of creative interaction in the system "teacher-student". Different perspectives on the concept of "motivation". The basic aspects of motivation of future teachers of physical education for professional work and self. Proved

that the main levers of self-motivation is external stimuli as a call to action. Characterized motivate students to self sports and recreation activities.

Determined to stimulate the unity of purpose, content, forms, methods, techniques, tools of the head and other subjects, according to the psychological, age, sex features of individual style of activity dosvidu.tvorchist substance as reasoning and criteria development and self-development of students - future teachers as subjects of art, we inevitably come to the conclusion that in a constant search and experiment execution of research tasks, dynamic content and innovative technology learning process itself self-realization in sports and educational activities motivate students to self-motivate to achieve in sports and pedagogical skills. The driving force of professional self or is it an obstacle incentives and barriers that manifest themselves in a variety of areas: educational, social, psychological and sports.

Key words: motivation, teachers of physical culture, self-development.

Стаття надійшла до редакції 28.05.2017 р.

Прийнято до друку 27.06.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Караман О. Л.

УДК 378.046-021.68:616-051:[34:005.336(045)

В. С. Харківський

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ

На першому Всеукраїнському конгресі з медичного права і соціальної політики президент Української медико-правової асоціації Р. Грецова зазначає, що серед напрямів розвитку медичного права в Україні найголовніші це: розробка загальноприйнятної концепції медичного права України; формування і визнання медичного права самостійною галуззю права і юридичною наукою; розвиток правової компетентності фахівців медичної галузі у післядипломній освіті; розробка концепції удосконалення законодавства України у галузі охорони здоров'я та внесення до нього відповідних змін (у віддаленій перспективі можливі розробка і прийняття Медичного кодексу України) [1].

Як свідчить практика, сучасні випускники вищих навчальних закладів загалом та медичних ВНЗ зокрема, мають неповний комплекс знань із теорії права і майже не мають навичок практичного застосування правових знань і професійно-правових умінь. Певною мірою, це зумовлено тим, що під час формування професійної компетентності недостатньо розуміється необхідність надання спеціальних правових знань, професійно-правових умінь щодо змісту певної галузі; вимоги до